

Obvezujoče besede

Predsednik deželnega odbora Furlanije - Julijske krajine Comelli je med svojim uradnim obiskom v Sloveniji sprejel v Ljubljani predstavnike italijanske narodne manjšine, ki živi na ozemlju Slovenije. Ob tej priložnosti je imel govor, ki se nam zdi politično pomemben, saj iz njega spoznamo, kako si deželna uprava Furlanije - Julijske krajine zamišlja vlogo narodnih manjšin. Odvetnik Comelli je najprej poudaril, da je s podpisom nove pogodbe med Italijo in Jugoslavijo prenehala veljavnost posebne statuta londonskega sporazuma, a da sta se obe vladi obvezali, da bosta ohranili v veljavi ukrepe v korist Slovencev v Italiji in Italijanov v Jugoslaviji. Predsednik Comelli je tudi opozoril na uvodne odstavke nove pogodbe, kjer je rečeno, da bosta obe državi nudili narodnima manjšinama maksimalno možno zaščito, kar med drugim izhaja iz ustav in pravnih ureditev obeh držav. Predsednik deželnega odbora je izrazil prepričanje, da predstavlja novo vzdušje prijateljstva med obema državama najboljšo jamstvo, da se bodo upoštevale potrebe po priznavanju avtonomije in svobode manjšin, kjerkoli se to pojavlja. Obe državi ter Sloveniji in Furlaniji - Julijski krajini bodo v okviru lastnih pristojnosti in s pomočjo zakonodajnih instrumentov znale konkretno urediti tista področja, ki so pomembna za ohranitev in okrepitev jezikovnega, narodnega in kulturnega bogastva narodnih manjšin.

Predsednik Comelli je še naglasil, da sta ravnanje z narodnimi manjšinami in njihove zaščite vprašanje, ki se tiče notranjega življenja vsake posamezne države. Ne moremo pa zanikati dejstva — je nadaljeval govornik — da pomeni konsolidacija odnosov med Italijo in Jugoslavijo in v tem okviru med deželo Furlanijo - Julijsko krajino in republiko Slovenijo in republiko Hrvaško temeljni dejavnik, s pomočjo katerega bodo narodne manjšine lahko vedno bolj opravljale svojo dragoceno nalogo naravnega mostu in mednarodnega sodelovanja, zato bodo imele od svojega ovrednotenja in nadaljnega razvoja znatno korist.

Priznati moramo, da se popolnoma strinjamo z vsebino izvajanj predsednika deželnega odbora Furlanije - Julijske krajine Comellija, kajti besede, ki jih je spregovoril predstavnikom italijanske narodne skupnosti v Sloveniji, morajo in morejo v polni meri veljati tudi za Slovence v Italiji. Zato pričakujemo, da bodo besedam sledila konkretna dejanja in zlasti konkretni ukrepi v korist slovenski narodni skupnosti na ozemlju Furlanije - Julijske kra-

(dalje na 2. strani)

Obisk v Sloveniji

Odposlanstvo deželnega odbora Furlanije - Julijske krajine, ki ga je vodil predsednik Comelli, je danes, v četrtek 11. decembra, zaključilo tridnevni uradni obisk v Sloveniji. Odposlanstvo so poleg predsednika deželnega odbora sestavljali podpredsednik in odbornik za gospodarsko načrtovanje De Carli, odbornik za industrijo in trgovino Stopper, odbornik za finančne in splošne zadeve Coloni ter odbornik za prevoze Cocianni. Delegacija deželnega odbora je bila gost predsednika Izvršnega sveta Andreja Marinca.

Obisk deželnega odposlanstva je politično zlasti zato važen, ker je do njega prišlo kmalu po podpisu novega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo, ki je dokončno rešil vprašanje meje, a hkrati podprl nove možnosti tesnejšega sodelovanja med obema državama in zlasti med Furlanijo - Julijsko krajino in Slovenijo. Oba predsednika sta v svojih govorih poudarila, da je potekal obisk v zelo ugodnem trenutku, ko sta vladi obeh držav rešili še zadnja odprta vprašanja. Predsednika sta prav tako naglasila, da postavlja novi sporazum med Italijo in Jugoslavijo organe socialistične republike Slovenije in avtonomne dežele Furlanije - Julijske krajine pred nove odgovornosti in nove naloge.

Že iz sestave delegacije deželnega odbora Furlanije - Julijske krajine je bilo razvidno, katera vprašanja bodo predmet razgovorov. Gre za sodelovanje na področjih urbanističnega načrtovanja, zaščite okolja, avtocestnih povezav, pomorskega prometa in industrijskega ter trgovinskega razvoja.

Tu je treba omeniti predvsem načrt o ustanovitvi industrijske proste cone vzdolž italijansko-jugoslovanske meje na Tržaškem Krasu, katere uresničitev je odvisna prav od Slovenije in Furlanije - Julijske krajine.

V središču pozornosti so bila seveda tudi manjšinska vprašanja. V tej zvezi je predsednik Comelli dejal, kako sta se obe vladi že v omenjenem sporazumu obvezali, da je treba obema narodnima manjšinama, se pravi italijanski v Jugoslaviji in slovenski v Italiji, nuditi zaščito, ki mora jamčiti njun razvoj in svobodno opravljanje specifične vloge omike in sodelovanja. Tako Furlanija - Julijska krajina kot Slovenija — je pristavil predsednik deželnega odbora Comelli — bosta izpolnjevali naloge, za katere sta pristojni po pravni ureditvi obeh držav. Še bolj zanimiva in politično važnejša so bila Comellijeva izvajanja na sprejemu, ki ga je odposlanstvo deželnega odbora Furlanije - Julijske krajine priredilo za predstavnike italijanske narodnostne skupnosti na ozemlju Slovenije. Toda o tem poročamo na drugem mestu.

Predsednik Izvršnega sveta Andrej Marinc pa je dejal, da predstavljajo narodne manjšine v Sloveniji in Hrvaški ter v Italiji pomembno vez med obema državama. Sporazum med Jugoslavijo in Italijo ustvarja nov položaj tudi v zvezi z zaščito narodnih manjšin v obeh državah, je še dejal predsednik Marinc, pri čemer je opozoril, da sta nova zvezna in republiška ustava še posebej utrdili pravice narodnih

(dalje na 2. strani)

Krhko, pa dolgo življenje Morove vlade

Kdor je vedno bolan, ta dolgo živi. Ali mogoče bi bilo boljše reči: kdor je dolgo bolan, ta dolgo živi. To velja tudi za Morovo vlado, ki bi po vsej politični logiki morala že davno pasti, saj nima za seboj prave večine in je po splošni sodbi še pri življenju bolj zaradi tega, ker nihče ne ve, kaj bi prišlo potem, in zato nima nihče poguma sprožiti »vladne krize v temi«, kakor pa zaradi lastne moči in življenjske volje.

Danes, v četrtek, bi se moralo končati zasedanje vodstva socialistične stranke, na katerem naj bi bili določili stališče stranke do Morove in La Malfove dvostranske vlade. Po splošnem pričakovanju se bo končalo z odobritvijo dokumenta, ki bo sicer vseboval ostre kritike in očitke, pa tudi socialistične zahteve vladi, toda ne bo zahte-

val njenega odstopa. Vlada naj bi se obdržala do časa po socialističnem in krščanskodemokratskem strankarskem kongresu (v začetku februarja oziroma v začetku marca), kjer bodo določili novi politični liniji teh dveh strank, s čimer bo razčiščen politični položaj. Če bi vlada padla prej, bi nastala zmeda; verjetno bi bile potrebne predčasne parlamentarne volitve s čelnimi političnimi spopadi, ki bi še bolj pokvarili politični in gospodarski položaj. Zato ni skoro nihče za predčasne volitve in Morova vlada živi naprej. Posebno tudi zato, ker predstavlja nekaj kompromis nasprotujočih si sil v krščanskodemokratski stranki, ki bo odločala o svoji prenovljeni politični ideologiji, kot rečeno, šele na kongresu marca.

RADIO TRST A

: : NEDELJA, 14. decembra, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Arcangelo Corelli: Sonata a tre, op. 1. 11.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Na Mars za vsako ceno«. Napisal Nikolaj Slastnikov, prevedel Cvetko Zagorski, dramaturg Aleksij Pregarc. 2. Del. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Glasbena skrinja. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj. 13.30-15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 Vokalni ansambel »Labelle«. 16.00 Sport in glasba. 17.00 »Sinovi starega Rimljana«. Tragedija, napisal Ivan Mrak. RO. Režija: Jože Peterlin. 19.00 Folk iz vseh dežel. 19.30 Zvoki in ritmi. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.25 Glasbeni magazin.

: : PONEDELJEK, 15. decembra, ob: 7.00 Koledar. Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za srednje šole) »Novosti na mladinskem knjižnem trgu«. 12.00 Opoldne z vami, zanimivosti in glasba za poslušavce. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Radio za šole (za srednje šole - ponovitev). 18.50 Janez Krstnik Novak: Figaro, glasba h komediji »Ta veseli dan ali Matiček se ženi«. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Naši kraji in ljudje v slovenski umetnosti - Pianist Aci Bertonecelj. Pavel Mihelčič: Take-off (1974); Guido Pippolo: Improvizacija in koral (1974); Janez Matičič: Tri etude za levo roko (1961) - Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Glasba za lahko noč.

: : TOREK, 16. decembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Revija glasbil. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Pianist Alfred Brendel. 18.55 Sante Palumbo s svojim jazz ansamblom. 19.10 Baročna arhitektura v Gorici (Verena Koršič). 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 R. + agner: Mojstri pevci nürnberski, opera. 21.40 Sanjajte z nam i.

: : SREDA, 17. decembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol): »Božični čas«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Pianistka Doris Wolf. 19.10 Avtor in knjiga. 19.30 Western pop-folk. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. 21.35 Films in musicals.

: : ČETRTEK, 18. decembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Glasbena dejavnost Slovencev v Trstu od leta 1848 naprej (Aleksander Rojce). 18.50 Dute Antona Lajovica izvajajo sopranistka Ileana Bratuž-Kacjan, mezzosopranistka Eva Novšak-Houška in pianist Pavel Šivic. 19.10 Dopisovanje Francesco Leopoldo Savio - Matija Čop. 19.25 Za najmlajše »Pisani balončki« (Krasulja Simoniti). 20.00 Šport. 20.35 »Veronika Deseniška«. Tragedija, napisala Marica Gregorič. RO. Režija: Jože Peterlin. 22.25 Glasba v razvedrilo.

: : PETEK, 19. decembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol) »Po širnem svetu: božič pri nas in drugod«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol) (ponovitev). 18.50 Fagotist Vočko Cesar, violončelist Rodolfo Repini. 19.10 Irena Žerjal: »Kamen z dna globin« (novela). 20.00 Špor. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert.

: : SOBOTA, 20. decembra, ob: 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 3.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Edouard Lalo: Španska simfonija za violino in orkester. 19.10 Kulturni spomeniki: »Cerkev sv. Ivana v Landarski jami«. 19.40 Pevska revija.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, štev. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphart Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

OBISK V SLOVENIJI

(Nadaljevanje s 1. strani)

manjšin, saj med drugim jamčita, da si kot narodnost formirata svojo samoupravno interesno skupnost za prosveto in kulturo. Predsednik Izvršnega sveta Slovenije je izrazil prepričanje, da bosta republika Italija in avtonomna dežela Furlanija - Julijska krajina naredili vse, kar naj bi italijanskim državljanom slovenske narodnosti in vseh slovenski narodni skupnosti v Italiji zagotovila maksimalno možno zaščito, resnično enakopraven položaj ter nemoten razvoj.

Med svojim obiskom v Sloveniji so si člani delegacije Furlanije - Julijske krajine ogledali industrijske obrate v Kranju in Velenju, kjer so se seznanili s praktičnim izvajanjem sistema samoupravljanja. Kot smo že omenili, je predsednik Comelli sprejel v Ljubljani predstavnike italijanske narodne skupnosti, ki živijo na Koprskem, se pravi na ozemlju Slovenije. Med obiskom so posamezne delovne skupine proučevale posamezna vprašanja in naloge, ki izhajajo iz najnovejšega sporazuma med obema državama. Obisk se je končal v četrtek zvečer, ko sta oba predsednika priredila tiskovno konferenco. Naj še omenimo, da je ob tej priložnosti dopotovala v Slovenijo številna skupina časnikarjev, ki so zastopali vse liste in tiskovne agencije ter Radio

v Furlaniji - Julijski krajini. Pri razgovorih je bil prisoten tudi jugoslovanski generalni konzul v Trstu Ivan Renko.

—o—

Združene države so z vetom v Varnostnem svetu blokirale obsodbo Izraela s strani Združenih narodov zaradi bombardiranja palestinskih taborišč na libanonskem ozemlju. Kljub temu vetu pa narašča nevolja med Združenimi državami in Izraelom ker so začele Združene države koketirati z Arabci. Izrael pa se upira ameriškemu pritisku.

V Amsterdamu je umrl neki Indonezijec, ki je skočil skozi okno konzulata, da bi ušel moluskim teroristom, ki so zasedli konzulat. Število smrtnih žrtev teroristov se je tako povečalo na štiri.

Obvezujoče besede

(Nadaljevanje s 1. strani)

jine. V tej zvezi moramo pibiti, da ima deželna uprava nešteto možnosti, da nekaj konkretnega in učinkovitega ukrene v korist Slovencev, zlasti pa da pokaže odločno politično voljo za reševanje odprtih vprašanj naše manjšine. Besede, ki jih je izrekel predsednik Comelli na slovesnem sprejemu v Ljubljani, so preveč obvezujoče, da bi jih mogel zatajiti.

SKOZI DALJNOGLED

EN PAHOR, DVA PAHORJA, TRIJE...

Komaj so si nekateri znani neimenovani opomogli od prve Pahorjeve zadeve, imajo nad seboj že drugo. Tokrat ne gre za Borisa, ampak za Sama Pahorja. V Tržaški knjigarni prodajajo že nekaj dni njegovo publikacijo, v obliki lističa in starih straneh pod naslovom »Naprej« in z grbom »figa« ob naslovu. »Naprej« je — kot je ironično napisano — »glasilo Jugoslovanske samoupravne interesne skupnosti v Italiji«. Listič je seveda satirično razpoložen, pa tudi humorja mu ne manjka, seveda ne preveč veselega. K izdaji publikacije je podžgala Sama Pahorja sklenitev novega italijansko-jugoslovanskega sporazuma z odpravo memorandumu o pravicah Slovencev na Tržaškem. Ni kaj reči: v Trstu se pahori... Pahorščina pa je po mnemu jezikoslovcev pojem, ki pomeni ravno obratno od pokorščine.

ZAKAJ NI UGRABITEV IN IZSILJEVANJE V KOMUNISTIČNIH DRŽAVAH?

Spričo neštetih vesti o ugrabitvah ljudi iz izsiljevalskih namenov in o terorističnih akcijah v zahodnih demokratičnih državah se nujno pojavlja vprašanje, zakaj ni tega pojava v komunističnih državah in v Španiji, čeprav je Španija v marsikaterem pogledu blizu Italiji, kjer mrgoli mafije in ugrabiteljev. Nedvomno ne zato, ker bi imeli taki hudodelci kake posebne simpatije do komunizma, ampak zato, ker dobro vedo, da se vlade komunističnih držav ne bi pogajale z njimi in da bi oblasti takoj ukazale akcijo proti njim, to pa bi pomenilo v vsakem primeru smrt ali dolgo ječo. V tej gotovosti ne pride nobenemu zločincu niti

na misel, da bi koga ugrabil ali s terorjem kaj izsiljeval v komunističnih državah. Isto velja za špansko diktaturo. S tem seveda ni rečeno, da so diktature boljše kot demokracije, pač pa je iz tega razvidno, da bi morale biti tudi demokracije trdne in se nikakor ne spuščati v pogajanja in kompromise z zločinci, ampak bi morale varovati čast in ugled demokratične vladavine, da je zločinci ne bi istovetili s šibkostjo.

PODRAŽITVE ZA BOŽIČ

Za Miklavža in za božični čas se je nenadno za mnogo odstotkov podražilo blago v tržaških trgovinah, predvsem živila, delicatose in predmeti, ki so namenjeni za darila, kot npr. igrače. Mesarji sami so — kot pravijo — proti podražitvi mesa za praznike, toda podražitve so prišle oziroma so odločene neke »zgoraj«. Gotovo pa je, da ni nobenega posebnega vzroka za podražitve v tem trenutku, razen da hočejo trgovci na debelo izkoristiti čas »trinajste plače« in psihozo nakupovanja za praznike in za darila. Pameten človek bi moral nastopiti proti nenadnemu valu podražitve s tem, da ne bi kupil v tem času nič nepotrebnega, nobenega luksuza, in ostal ob božičnih praznikih zmeren v jedi in pijači. To bi bilo tudi bolj v skladu s krščanskim pomenom Božiča, ko se spominjamo, da se je Jezus rodil na slami v hlevu in da je prišel med uboge. Del tistega, kar bi ljudje tako prihranili, pa naj bi dali v dobre in kulturne namene, spomnili naj bi se slovenskih misijonarjev v »tretjem« svetu in milijonov stradajočih v Afriki in Aziji ter darovali zanje. To bi bil lepši božič kakor ob polnih mizah in s prebavnimi težavami.

175. obletnica Prešernovega rojstva

3. t.m. smo obhajali Slovenci 175. obletnico rojstva svojega največjega pesnika Franceta Prešerna. To je vesel jubilej, ki pa navaja tudi k razmišljanju.

Če hočemo razložiti pomen in aktualnost te obletnice iz običajne frazeologije, ki bujno požene ob vsaki Prešernovi obletnici, potem moramo seči samo po njegovih »Poezijah«, ki nam razodenejo pravega Prešerna, tistega, ki ga edinega in zares lahko imamo radi. Kajti ne moremo se ogreti za psevdo-Prešerna, za Prešerna aktivist internacionalizma, liberalne ali celo socialistične naprednosti, evropeizma ali laicizma, ki nam ga ponujajo na številnih proslavah, kjer zvržejo govorniki na oder nedolžne šolske otroke, da z recitacijami vedno istih verzov olepšajo in ozarijo s Prešernovo besedo in slavo svojo miselno puhlost in svoje nerodno snubljenje za kak določen politični tabor. Mnogokrat je Prešeren ponižan v propagandista za ideje, katere mu podtikajo ljudje, katerim je v resnici Prešerna,

njegovih poezij in njegove resnične miselnosti malo mar.

Kaj bi danes rekel Prešeren, če bi se znašel na kaki taki uradni proslavi? Najbrž bi se hudo začudil, kako je mogoče izkoriščati njegove verze za tisto, česar on ni mislil in česar gotovo ni hotel ali ne bi hotel, če bi bil slutil, kaj čaka njegov narod v prihodnosti. Prešeren je bil resnično svobodoljubni duh in njegova poezija je pognala ne le iz njegovega talenta, ampak tudi iz njegove misli in iz njegove ljubezni do last-

nega naroda in do svobode. Če bi bil pesnil Prešeren samo zaradi talenta in slave, bi se bil morda odločil za pesnikovanje v nemškem jeziku, ki ga je odlično obvladal, kot je dokazal v nekaterih svojih nemških pesmih. Če pa se je odločil za slovenščino, ki jo je moral šele on spreminjati iz plemenite surovine v fino glasbilo svoje pesmi, ga je pripravila do tega njegova jasna misel. Vedel je, da je največ vredno tisto, kar je pristno, in da bo zato njegova poezija največ vredna, če bo pristna — če bo namreč zapeta v njegovem materinem jeziku, v jeziku njegovega naroda, kateremu je bila

(Dalje na 6. strani)

PROSTOR MLADIH

Mladinske hudodelske tolpe v New Yorku

Po presoji policijskih poveljstev in uradov za mladinsko skrbstvo je v New Yorku od deset do osemnajst tisoč organiziranih mladoletnih hudodelcev, ki so sposobni vsakršnega zločina. Povezani so v tolpe, ki nosijo posebna imena, kot npr. »Tomahawks«, »The Savage Skulls« (Divje lobanje), »Nomadi«, »The Crazy Homicides« (Blazni morilci), »The Ghetto Brothers« (Ghetto bratje), »The Jolly Stompers« (Veseli potepuhi) in podobno. Hudobijske, ki jih počenjajo, so take, da se človeku ježijo lasje. Dogaja se, da polijejo ljudi zaradi najmanjše zamere ali ker ne morejo iztisniti iz njih dovoj denarja ali enostavno zato, ker so belci, z bencinom in jih sežgejo. Zabosti koga z nožem, ga vreči v jašek za dvigalo in ga nato še streti z dvigalom, ga obesiti v kaki kleti po strašnem prejšnjem mučenju, roparski umori, to so za člane teh tolpe vsakdanje stvari. Med najnedolžnejše spada to, da obkolijo kak hišni blok in zahtevajo od vsakogar, ki hoče v blok ali iz bloka, denarni prispevek, pol dolarja ali en dolar. Kdor jim ga ne da, lahko pričakuje kaj hudega. Te tolpe tudi terorizirajo šolske otroke. Prinašati jim morajo denar, če ne, jih pretepajo in jim grozijo, da jih bodo ubili. Otroci so tako prestrašeni da si tega ne upajo povedati staršem, in tajijo iz strahu celo, kadar pride stvar na dan in bi morali na policiji povedati resnico. Bojijo se, da se bodo njihovi strahovavci maščevali. To je čisto upravičen strah. Tako je npr. pet članov take tolpe v temi napadlo dva dečka, ki so ju sumili,

da sta nekaj izdala policiji. Odvlekli so ju v klet nekega neobljudenega poslopja, ju obesili za roke in strahotno mučili, med drugim s tem, da so počasi rezali kose mesa iz njunih teles. Nato so ju umorili.

Ti mladi kriminalci so navadno stari manj kot 18 let, pogosto samo 15 in še manj. Največ teh tolpe je v mestnih okrajih South Bronx, ponekod v Manhattanu in Brooklynu, na Coney Islandu in v vzhodnem delu New Yorka, v zanemarjenih mestnih delih, kjer živijo zdaj največ črnci in priseljeni Portoričani. Ti zadnji so najodurnejši in najokrutnejši. Ameriška in zlasti evropska javnost si je napravila predstavo o teh tolpah po muzikalu »West Side Story«, ki pa je nastal že v petdesetih letih. Resničnost je danes veliko bolj grozna. Današnje tolpe niso več oborožene samo z noži ali verigami, ampak s pištolami velikega kalibra, s puškami na šibre in karabinkami ter celo z brzostrelkami in ročnimi bombami. Te mladinske tolpe so se pojavile, kot rečeno, pred dvajsetimi leti, v šestdesetih letih pa so spet skoro izginile, ker so verjetno njihovi voditelji in mnogi člani zapadli mamilom. V začetku leta 1971 pa so se nenadno spet pojavile, hujše kot prej. To si razlagajo na policiji in drugod z vplivom črnskih terorističnih organizacij »Black Liberation Army«, »Black Panthers« in »Black Muslims« in z vrnitvijo vojakov iz Vietnama v črnska geta. V getih vladata brezposelnost in občutek diskriminacije, kar naganja mladostnike v tolpe. Največja znana tolpa so »Tomahavki«, ki jih je kakšnih tisoč. Razdeljeni so v takojmenovane »bataljone« in »divizije«. Vodi jih sedemčlanski odbor, ki dodeluje morilske in druge naloge. Dogaja se, da kakega voditelja te ali kake druge tolpe zaprejo, toda tudi iz jetniške celice poveljuje tolpi in ukazuje umore, zlasti nad tistimi, katere sumi, da so ga spravili v ječo. Pred sodišči si iz strahu pred takim maščevanjem priče ne upajo pričati in celo preklicujejo

—o—

MLADI!

Če želite podoživeti skozi umetniško besedo Borisa Pahorja, kaj so doživljali vaši starši in ves starejši slovenski rod med zadnjo vojno v Trstu, sezite po njegovem romanu »Zatemnitev«! To ni bil Trst popevk in »feštinov«, ampak Trst boja in trpljenja. Bil pa je tudi mesto vroče ljubezni in idealov.

Pisma uredništvu:

SPOŠNI NAPAD NA KRAŠKO ZEMLJO?

Že prejšnji četrtek smo brali v Meridianu: »All'assessore Mizzau che come ultimo doge di villa Manin ha fatto da padrone di casa nel pranzo d'addio, Ortoli ha anche assicurato l'interessamento della comunità al progettato «Collegio del mondo unito» sul Carso triestino«.

Ko smo v naši vaški gostilni to novico prebrali na glas, je eden izmed domačinov, ki ima skoraj vso svojo zemljo tam, kjer bo tista nova »zona franca« in se boji, da ga bodo zanj o-sleparili, kakor so osleparili pred leti kmete iz Doline — pa saj ste takrat o tem dosti pisali — je rekel:

»Kej je zdej pej tu? Vsak drugi dan se za ta naš bogi Kras zmislejo ano novo, samu de nas bi z njega sprauli, se mi zdi! Narprej ežuli, pole rezervati, pa autoporto, pa zona franca in zdej koležo. Naši časniki bi mogli povedati vsaj, kaj je ta koležo.«

Zdelo se nam je razumljivo, da boste kaj pisali tudi vi, a do danes niste. Prosimo, da objavite vsaj to pismo. In tudi odgovor, ka je ta »collegio«.

Hvala.

V Trebčah, dne 3. decembra 1975.

Podpisani: Trije trebenski mladinci

Za kaj služi portugalska vojska?

Medtem ko se igrajo portugalski častniki in vojaki doma politike, odrivajoč s političnega odra resnične politike, in se delajo važne ter neobhodno potrebne, so jim odvzeli Indonezijci še eno prekomorsko ozemlje, ki je bilo 400 let portugalsko, namreč vzhodno polovico otoka Timor in koz ozemlja v zahodni polovici otoka z nekaj manjšimi otoki. Celotna površina portugalskega Timorja je znašala malo manj kot 15.000 kvadratnih kilometrov, prebivalcev pa ima nekaj nad 600.000 po večini malajske rase, od tega blizu 200.000 katoličanov. Glavno mesto Dili šteje 7000 prebivavcev. Timor bi bil moral s samoodločbo odločiti, če hoče postati neodvisen ali ostati pri Portugalski,

toda nova Portugalska ni bila politično dovolj zrela, da bi bila pripravila svoje kolonije na neodvisnost, in tako je v sedanjem kaosu pahnila tudi timorsko ljudstvo v nesrečo, pod tujo, indonezijsko oblast, ki se je že izkazala s terorjem in pokoli — za oblast okrutnega okupatorja.

Ne poročajo, da bi se bia sprožila kaka portugalska puška v obrambo Timorja. Polj sramotno bi Portugalci ne bili mogli izgubiti te svoje prekomorske posesti. Kot znano, pa so pahnili tudi Angolo v državljansko vojno, ki se lahko razvije v nevarno kotišče širšega mednarodnega spopada, ker so se že vmešale razne države vzhodnega in zahodnega bloka ter afriške sosedice.

Za konkretne ukrepe v korist slovenske manjšine

V torek, 9. t.m. je zasedal svet Slovenske skupnosti v Trstu, ki je razpravjal o trenutnem političnem položaju v izvoljenih javnih upravah tako v okoliških občinah kot na tržaški pokrajini in občini. Tajnik dr. Dolhar je poročal o stikih in razgovorih, ki jih je imel izvršni odbor ali svetovalske skupine s predstavniki drugih strank, predvsem s KD in KPI, v zvezi z možnimi programi za rešitev uprav, ki so v krizi; o nedavnem obisku deželne Slovenske skupnosti pri koroških Slovencih in o srečanjih z enotno sindikalno federacijo CGIL, UIL in CISL.

Daljši časa se je svet zadržal ob poročilu pokrajinskega svetovalca Brezgarja o stanju na tržaški pokrajini, kjer sedanji enobarvni odbor KD ne kaže posluha za konkretno reševanje problemov v zvezi s slovensko manjšino. Ugotovil je namreč, da je pokrajinska uprava doslej delno ali v celoti izpolnila vse predvidene točke iz julijskega programa za tekoče leto, ki so ga podpisale KD, PSI, PSDI in PRI, razen sprejetih obvez, ki zadevajo zaščito slovenske narodne manjšine. Zato bo Slovenska skupnost uravnavala svoje odnose s pokrajinskim odborom in upravno relativno večino na osnovi te negativne ugotovitve.

Glede političnega razvoja v okoliških občinah, svet Slovenske skupnosti na osnovi razprave o poročilih njenih krajevnih predstavnikov ugotavlja, da se ne razvija v duhu javno danih programskih izjav upravnih večin, da bodo nediskriminirano ravnale do vseh političnih in kulturnih komponent v zadevnih občinah. Zato Slovenska skupnost skrbno sledi konkretnemu zadržanju občinskih uprav in, če bo potrebno, bo tudi vzela ustrezno v pretres sedanjo obliko odnosov manjšine do večine.

Svet z zaskrbljenostjo tudi ugotavlja, da občinske uprave KPI in PSI v Dolini, Nabrežini in Zgoniku niso še sklicale svojih občinskih svetov, da izglasujejo splošno zahtevo slovenske manjšine po samostojnem okraju za slovenske šole. Zato si pridržuje pravico, da po svojih svetovalskih skupinah ponovno zahteva njihovo sklicanje.

Glede poročanja nekega slovenskega tehnika, da so se vsedrjavne stranke PSI, KD in KPI sporazumele o takšni ureditvi šolskih okrajev, kakršno predlaga deželno odborništvo za prosveto in kulturo, si Slovenska skupnost pridržuje pravico, da zadevo politično preveri. Že sedaj pa opozarja slo-

vensko javnost, če je do omenjenega predhodnega političnega sporazuma med KD, KPI in PSI res prišlo, da gre za izredno resen primer zakulisnega barantanja vsedržavnih italijanskih strank v škodo pravic slovenske manjšine v Furlaniji - Julijski krajini, in si zato pridržuje svojo politično sodbo.

—o—

V ponedeljek, 15. decembra 1975 bo v dvorani Slovenske prosvete v ulici Donizetti 3

PODELITEV PRIZNANJ AMATERKIM ODROM

ki so se prijavili za natečaj obeh prosvetnih central, Slovenske prosvete v Trstu in ZSKP v Gorici. Nagrade bo podelila posebna komisija, ki je bila za to določena tistim odrom in igravcem ter ustvarjalcem, ki so se posebno izkazali.

Začetek večera ob 20,15.

—o—

Boris Pahor je odpotoval v Pariz, kamor ga je povabilo mednarodno mladinsko združenje za evropske manjšine oziroma odvisne narode.

MIKLAVŽEV VEČER V FINŽGARJEVEM DOMU

Kot hoče tradicija, je tudi letos priredil Finžgarjev dom na Opčinah Miklavžev večer za male in velike. Miklavž — letos je izgledal precej pomlajen, a v nebesih je seveda vse mogoče — je razdeljeval darila in izrekel pri tem otrokom kako spodbudno in pohvalno besedo. Ko smo potem vprašali enega izmed malih — bil je z onkraj meje — kaj ga je vprašal Miklavž, je rekel: »Če se kaj bam«. Hotel je seveda reči »bojmi, pa je — pri treh letih in pol — prikrojil glagol malo po svoje. Mogoče bo kdaj iz njega etimolog. Seveda se ni nič bal. Tudi drugi se niso nič bali. Sicer pa so bili v Miklavževem spremstvu samo angeli, pa nič črnih in rogatih parkljev. Na Miklavževem večeru je bilo videti tudi italijanske matere z otroki, kar je dokaz za priljubljenost in privlačnost tega slovenske folklorne otroškega praznika. Drugi dan dopoldne je Miklavž obiskal tudi otroški vrtec in se malo sprehodil po openskih cestah, v veselje otrok.

V ponedeljek, 8. t.m. na praznik Brezmadežnega spočetja, popoldne pa je bila v Finžgarjevem domu družabna prireditev, na kateri so si lahko Openci med drugim v filmu ogledali svoje letošnje romanje v Lurd.

Letošnja revija pevskih zborov

V nedeljo popoldne je bila v Kulturnem domu tradicionalna »Revija pevskih zborov«, ki jo prireja Zveza cerkvenih pevskih zborov. Nastopilo je 14 pevskih zborov, poleg tega pa kot gost še zbor in ansambel »Kamnikiti« iz Stranj pri Kamniku, ki je kot edini nastopil s štirimi točkami. Ugaljala je zlasti zadnja, modernizirana ljudska.

Pred polno dvorano so se vrstili na odru zbor za zborom, vsak s tremi pesmimi. To ni bilo tekmovanje pevskih zborov zato je težko podati neko vrednostno lestvico, čeprav seveda niso vsi zbori na enaki kvalitetni ravni. To je odvisno tudi od okoliščin, v katerih delajo, in od številnih pevcev in pevk. Eden izmed zborov — Mladinski zbor, ki ga vodi Marjan Kravos — je celo prvič nastopil in njegove mlade članice so bile najmlajša skupina med nastopajočimi, vendar se je dobro obnesel. Želimo, da bi ga še mnogokrat poslušali.

V prvem delu so nastopili zbori iz Škedenja in Mačkol pod vodstvom Dušana Jako-

mina, zbor iz Sv. Križa (pevovodja Albin Verginela), že omenjeni Mladinski zbor iz Zgonika (Anton Kostnapfel), »Fantje izpod Grmade« (Ivo Kralj), »Rečan« z Ljes (Franc Gačnik). V drugem delu so se zvrstili zbori z Opčin (Ubaldo Vrabec), »Lojze Bratuž« (Stanko Jericijo), iz Bazovice (Zorko Harej), od Sv. Antona v Trstu (Magda Bizjak), od Sv. Ivana (namesto Nade Žerjal, ki je morala na operacijo v bolnišnico — želimo ji skorajšnje okrevanje! — je vskočil Janko Ban), iz Rojana (Humbert Mamolo) in Ekumenski zbor (Zorko Harej).

Zbore in spored sta predstavljala Tanja Prinčič - Mamolo in Livij Valenčič.

Spored je obsegal več pesmi Ubalda Vrabca, ki bo v kratkem (11. t.m.) obhajal sedemdesetletnico in je pomenila letošnja revija zborov hkrati tudi počastitev jubileja tega našega odličnega skladatelja in pevovodja. Med pesmimi, ki jih je dobro zapel openski pevski zbor, katerega on vodi, je s svojim pristnim čutom za humor uvrstil svojo skladbo »Vrabčeva«, ki po redno izraža njegovo življenjsko vedrino in filozofijo. Na koncu so vsi zbori skupno zapeli pod njegovim vodstvom njegovo mogočno skladbo »Slovenska pesem«, na besedilo pesnika Kajuha (»Samo milijon nas je«).

Zorko Harej kot predsednik Zveze cerkvenih pevskih zborov mu je podelil v znak priznanja za njegovo požrtvovalno glasbeno delovanje lepo, umetniško izdelano plaketo.

Da naši ljudje še vedno ljubijo lepo petje, in cenijo požrtvovalne pevovodje in pevce, sta dokazala prepolna dvorana in navdušeno ploskanje.

Miklavžev sejem na Vialu

Po polemikah prejšnjih let, ko so skušali odriniti mestni očetje Miklavžev sejem (na pritisk trgovin ob Vialu in odseka za motorizacijo) daleč v predmestje, je letos Miklavž v dneh okrog svojega praznika spet zavladal na Vialu, vendar pa, kar zadeva število in pestrost stojnic, precej bolj skromno. Kaže, da je zmeda preteklih let odvrnila precejšnje število potujočih trgovcev od tržaškega Miklavževega sejma. Letošnji obiskovalci so tudi pogrešali priljub-

jene bobne (»fritelle«). Komaj, da jih je še kdo cvrl. Stojničarjem na Miklavževem sejmu je treba dati priznanje, da so ohranili nizke cene, obenem pa so nudili velik izbor cenjenih in domiselnih igračk, ki jih v tržaških trgovinah ni več dobiti, prav zato, ker so prepoceni in preštevilne. Tržaške trgovine so se omejile na prodajanje standardnih igračk velikih tovarn, kjer fantazija malih izdelovalcev ne pride več do veljave.

»Slovenski večer« v Krminu

V nedeljo, 7. t.m., je Kulturni krožek briške mladine »Plešivo - Krmin« priredil v občinskem gledališču v Krminu sedaj že tradicionalni »3. Slovenski večer«. Pri pripravi te prireditve, ki se je razvila iz nekdanjih vsakoletnih družabnih srečanj krminskih Slovencev ob koncu jesenskih kmečkih del, so sodelovali še Slovenska prosvetna zveza, Zveza slovenske katoliške prosvete in Stalno slovensko gledališče iz Trsta. Tudi letošnje srečanje, ki se ga je udeležilo veliko domačinov in tudi gostov zlasti iz sosednje Gorice in okolice, je poteklo po že ustaljenem zaporedju. Organizatorji so želeli ugoditi okusu kar največjega števila ljudi in so zato dali za spored pevske, glasbeno-instrumentalne, folklorne in igralske točke.

Prireditve je odprl predsednik Kulturnega krožka briške mladine Jožko Sirk, za njim je pinesel pozdrav zastopnik krminske občinske uprave Karlo Mavrič. V prvi točki sporeda je nastopil moški pevski zbor »Krmin - Plešivo« pod vodstvom neutrudnega dirigenta Zdravka Klanjščka. Razveseljivo je, da smo v zboru opazili tudi mlade moči. Spet pod vodstvom Zdravka Klanjščka je stopil na oder renomirani moški zbor »Mirko Filej« iz Gorice, ki je zapel tri pesmi; tretjo pesem »Kalinko«, je dirigiral Mirko Špacapan, sam Klanjšček pa je v njej nastopil kot solist in se izkazal s svojim izvrstnim tenorjem. Sledil je nastop mešanega pevskega zbora »Štandrež«, ki ga vodi Ivo Bolčina. V primerjavi s prejšnjimi leti smo pri tem zboru opazili večjo zlitost in zlasti prijetnejši zvok pri sopranski skupini. Z zelo ubranim in dognanim petjem je presenetil moški zbor »Igo Gruden« iz Nabrežine, ki ga vodi Sergij Radovič. Oktet »Amis dal Friul« iz Krmina je odpel nekaj furlanskih ljudskih pesmi, folklorna skupina iz Sovodenj pa je prikazala stare goriške plese. V zvezi z nastopom te skupine naj posebej pohvalimo njen trud, da skuša v izvirni obliki obnoviti stare slovenske plese in ljudske noše iz Gorice in okolice, s čimer opravlja ne samo narodnoobrambno, marveč tudi kulturno nalogo, pomembno v glasbenem in narodopisnem pogledu. Po krajši glasbeni medigri ansambla »Taims« z Opčin je nastopilo Stalno slovensko gledališče iz Trsta s Štokovo enodejanko »Ne kliči vraga«.

Kratke z Goriškega

V Gorici se je zaključil tradicionalni Andrejev sejem, ki vsako leto privablja množice radovednih obiskovalcev. Lastniki zabavišnih naprav so lahko ostali do konca, medtem ko so morali kramarji na zahtevo goriških trgovcev, ki so se bali konkurence, že po treh dneh zapustiti mesto.

V Katoliškem domu v Gorici je bila tudi letos na praznik Brezmadežne mladinska glasbena prireditev, t.i. »mala Cecilijanka«.

V Pevmi so pokopali Franca Valentinčiča, tamkajšnjega dolgoletnega organista. Svojcem, zlasti še sinovoma Francu in Emilu, ki sta oba znana pevovodja, izrekamo iskreno sožalje.

Na kulturnem večeru v Krminu so nastopile skupine s Tržaškega in z Goriškega, tako da je bila poudarjena podpora Slovencev v njihovem boju za narodnostne pravice. V tej zvezi samo obžalujemo, da na večeru niso nastopili tudi beneški Slovenci. Prireditve je poleg narodnega in kulturnega imela tudi družabni značaj, saj so se ob priložnosti ob sproščenem pogovoru in ob petju slovenskih pesmi srečali številni stari znanci in prijatelji. Med vidnejšimi gosti naj posebej omenimo generalnega konzula SFRJ v Trstu Ivana Renka.

—o—

EN KLIC: SVOBODA

V nedeljo, 7. t.m., so v Zdravščini pred poslopjem nekdanjega taborišča, ki je v tem kraju delovalo v letih 1942 in 1943, odkrili spominsko obeležje. Na slovesnosti so med drugim govorili zagrajski župan Mario Azolini in nekdanja interniranca Ljubka Šorli - Bratuž in Janko Valentinčič. V spominsko ploščo so vklesali v slovenkem in italijanskem jeziku naslednja verza pesnice Ljubke Šorli - Bratuž: »Skoz trpljenje nas zlahtni usoda, ena vera je en klic: svoboda.«

ZAPISOVALEC BARVNIH SKRIVNOSTI

V soboto 22. novembra, se je zaključila samostojna razstava slikarskih del Andreja Kosiča v galeriji »Il Torchio« v ulici Mameli v Gorici. Podrobno poročilo o razstavi bomo objavili prihodnjic.

—o—

»Gorjupa bajta« Saša Vuga, tragična zgodba iz partizanskega časa, ki je izšla nedavno v knjigi, ni doživela pravega uspeha v televizijski priredbi RT Ljubljana.

S TRŽAŠKEGA

POROČILO SKK

6. decembra smo v prostorih Slovenskega kulturnega kluba imeli Miklavževanje. Kot vsako leto je tudi letos sv. Miklavž prebral najprej dolgo pesem, ki je pokarala malce vse člane, nato je vse člane obdaril z najrazličnejšimi darili, ki so vzbudila polno smeha. Udeležba je bila številna; še posebej je bila dvorana natrpana pri plesu, kjer so se vsi člani zelo zabavali.

V soboto, 13. t.m. bo v SKK

OBCNI ZBOR

Sledil bo ples! Vstop prost! Vabljeni vsi! Začetek ob 19.30!

—o—

Igor Tuta in njegova žena Alenka Tuta-Rebula sta objavila v »Primorskem dnevniku« izjavo, da izstopata iz Sveta Slovenske skupnosti kot tudi iz Skupnosti same, »zaradi osebnega prepričanja, da Slovenska skupnost ne izpolnjuje več svojega poslanstva na način, ki bi bil za slovensko etnično skupnost v Italiji najbolj učinkovit, ter zaradi neumestnih in žaljivih groženj z disciplinsko komisijo in z nesprejemljivimi kazenskimi ukrepi in končno zaradi vseh razlogov, ki sta jih navedla v pismu strankinemu vodstvu«. Pričakovati je tudi izjavo vodstva Slovenske skupnosti o tej zadevi.

STARŠI!

Če hočete dati svojim odrasčajočim otrokom lepo darilo za Božič, podarite jim novi roman Borisa Pahorja »Zatemnitev«. Potem bodo vaši otroci vedeli, kaj ste doživljali med vojno in za kaj ste se borili. In vas bodo spoštovali.

Goriško begunsko šolstvo v prvi svetovni vojni

V Goriškem muzeju na gradu Kromberk je že nekaj časa odprta občasna razstava, ki jo je pripravil Šolski muzej iz Ljubljane, prikazuje pa goriško in istrsko begunsko šolstvo v času prve svetovne vojne. Ko je v maju 1915 Italija vstopila v vojno in je v okolici Gorice prišlo do soške fronte, se je moralo iz samega mesta in okolice izseliti veliko število slovenskih ljudi in z njimi seveda tudi njihove šole. Begunci so se naselili v številnih strnjenih naselbinah in tudi razkropljeno po raznih krajih avstroogrške monarhije. Tako je znan primer Čevljarske zadruge iz Mirna, ki se je v celoti, z delavci in njihovimi družinami vred, naselila v Vrbovcu pri Mozirju. Zadruga je tam nemoteno nadaljevala z delom, begunci pa so organizirali tudi zaposlovalni tečaj. Goriško semenišče je našlo zavetje v cistecijanskem samostanu v Stični, preseliti so se morale tudi ostale slovenske goriške šole — gimnazija, učiteljske in celo goriška deželna gluhonemnica, ki so jo že leta 1840 ustanovili goriški Slovenci.

Na razstavi najdemo med drugim seznam učiteljev, ki so delovali v slovenskih in hrvaških begunskih šolah, iz katerega je razvidno, da so bili v precejšnjem števi-

lu prav iz Gorice in okolice. Važno vlogo pri organiziranju pomoči beguncem so imeli goriški deželni poslanec dekan Ivan Rojec, založnik Andrej Gabršček iz Gorice in državni poslanec Josip Fon. Slovensko in hrvaško begunsko šolstvo je obsegalo otroške vrtce (ki so bili ponekod celo obvezni!), ljudske šole, zaposlovalne tečaje, gimnazije in učiteljske. Razstava skuša s fotografijami in dokumenti iz takratnega časa čimbolj nazorno prikazati življenje in delo v begunskih naselbinah in še posebej v šolah, iz česar je razvidno, kako so begunci iz naših krajev kljub težkim časom, polnih negotovosti in pomanjkanja, znali organizirati tudi tako zahtevno dejavnost, kot je šolstvo.

Na razstavi je na razpolago katalog s krajšo razpravo o slovenskih in hrvaških begunskih šolah, ki jo je napisal sodelavec Šolskega muzeja Gvido Stres in na koncu podal seznam pomembnejših virov in literature. Med sodelavci, ki so prispevali podatke in dokumentacijo o begunskih šolah, učiteljih in beguncih, sta naštet tudi prof. Hubert Močnik in Camillo Medeot iz Gorice. Razstava je vsekakor vredna ogleda, saj nudi vpogled v eno od najzanimivejših poglavij predvsem goriške preteklosti.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Slovenska domačijska literatura

Zdajle v predbožičnem času razpošiljajo vse tri slovenske Mohorjeve družbe — celjska, gooriška in celovška — med Slovence svoje tradicionalne knjižne zbirke. Naročniki se jih vsakokrat razveselijo, a v zadnjih desetletjih so tudi vsakokrat nekoliko razočarani, za kar je iskati vzrok delno pri njih samih, delno pa pri založbah. Isto velja za nekatere druge slovenske ljudske založbe, ki posnemajo Mohorjeve družbe, kot na primer Prešernova družba. Zdi se, kakor da se nove generacije slovenskih bralcev in te množične knjižne družbe še ne-

kako niso ujele v okusu in željah. Knjižne družbe preveč vztrajajo pri tradiciji, ponujajoč narocnikom in bralcem določen tip knjig, posebno pripovednih, ki je bil preračunan na mentaliteto povprečnega slovenskega bralca — in to je bil največ kmečki bralec — v začetku tega stoletja, če ne celo že prej. To so bile takoj imenovane večerniške povesti, ki so dobile v literarni zgodovini ime »domačinska literatura«, ker so obravnavale teme, ki so bile skoraj vedno v zvezi z domačim življenjem in domačimi kraji, zajete iz okolja, ki je bilo ljudem domače, na primer iz kmečkega ali malomeščanskega življenja.

Glavni junaki takih povesti so bili mladi kmečki pari, fant in dekle in njuna navadno prav nedolžna, čeprav pogosto ovirana ljubezen, ker je bil eden od obeh — tako je zahtevala tradicija takih povesti — gruntarski, drugi pa kočarski; ali pa usode slovenskih ljudi v boju z revščino in drugimi socialnimi problemi. Pogosto so take povesti obravnavale tudi narodnostno problematiko, posebno na Koroškem in Primorskem, ali pa so posegle v zgodovino, ki so jo nekoliko ljudsko obarvale, za kar je tipičen primer stari Jurčičev »Jurij Kozjak slovenski janičar« ali nekatere Jakličeve povesti. Ljudje so z velikim veseljem segali po teh povestih in izraz »večerniška povest« je pomenil isto kot »priljubljena povest«, knjiga pripo-

vedne vsebine v visoki nakladi in po ljudskem okusu.

Mohorjeve družbe in tiste, ki jih posnemajo, bi rade ohranile to tradicijo, a ne računajo s tem, da se je miselnost slovenskih ljudi na podeželju medtem močno spremenila; še bolj pa seveda v mestih, med delavstvom in malomeščanstvom. Motivi in problemi, ki so bili nekdanj aktualni in zanimivi, se zdijo zdaj zastareli in nekako za lase privlečeni. Kmečko življenje v domačijem smislu izginja, v vseh, ki imajo po 300 in več prebivalcev, sta zdaj le še kaka dva kmeta, vsi drugi si služijo kruh v tovarnah ali pisarnah, in po vsem sistem, kar je doživel slovenski človek med zadnjo svetovno vojno, ne more verjeti v idiličnost slovenskega življenja in v človeške tipe, kot jih je ljubila domačijska književnost.

Mladi se danes poživljajo na ugovore staršev proti njihovim ljubezenskim zvezam, dekleta jemljejo pilule in premoženjske razlike posestniškega značaja niso več važne, ker vse beži z zemlje in njive prerašča plevel ali pa jih podarjajo državi, če jih občina ne razlasti in določi za stavbišča. Pisati v takih ramerah domačijsko literaturo je težko in res se kaže, da so Mohorjeve družbe v zadregi za primerne tekste, zato sprejmejo vse, kar jim kdo ponudi, in tako je tudi kvaliteta takih knjig zelo padla. Nekdaj so jih pisali pisatelji kot Finžgar, Pregelj, Velikonja in Meško, danes pa jih pišejo avtorji, ki jih nihče ne pozna in bi jih lahko prišteli k tretji ali četrti kategoriji literatov, če jih sploh smemo tako imenovati.

Spričo tega se zdi nujno, da bi Mohorjeve družbe prej ali slej priznale novo realnost slo-

(Dalje na 7. strani)

Kulturne novice

V tržaški galeriji »Alla Corsia Stadion« razstavlja od 6. do 24. t.m. slikar in grafik Gildo D'Annunzio. Doma je iz kraja Sesto S. Giovanni pri Milanu. Omeniti je, da je poslal v ljudna vabila k odprtju razstave tudi slovenskim listom v Trstu, česar mnogi tukajšnji slovenski slikarji ne storijo.

Izšla je tretja številka revije »Jezik in slovstvo«. Dobi se v Tržaški knjigarni. Letos jo urejajo Berta Golob, Breda Pogorelec, ki je znana po svojem inteligentnem obravnavanju slovenističnih vprašanj in po smislu za aktualnost, Matjaž Kmecl in Jože Koruza.

V sredo so izročili v Stockholmu in Oslu Nobelove nagrade odlikovancem. Nagrado za mir je dvignila v Oslu žena ruskega disidenta prof. Saharova, ker njemu sovjetske oblasti niso hotele dati dovoljenja, da bi odpotoval v Oslo. Njegovi ženi tega niso mogle preprečiti, ker je že več mesecev zunaj, pred časom je prišla namreč v Italijo, da bi se zdravila na obeh.

Kot smo zvedeli, je v tisku nov zbornik »Utrpi«, ki ga izdaja, kot znano, skupina intelektualcev SDZ. Med drugim bo prinesel razpravo o odporišnem gibanju na Primorskem pred drugo svetovno vojno.

Prof. Jože Mahnič je objavil v novi (tretji) številki revije »Jezik in slovstvo« zelo lep spominski članek o nedavno umrlem literarnem zgodovinarju prof. Francetu Koblarju, Breda Pogorelec pa odločno in bistro piše »O slovenščini v javni rabi«.

Založnik dr. Rudolf Trofenik v Münchenu je izdal spet več zanimivih slovenističnih in slavističnih knjig v nemščini, tako študijo Anneliese Lögreid o ruskih izposojenkah v slovenščini, študijo Gerharda Giesemanna o razvoju slovenskega Narodnega gledališča in nekaj publikacij v spomin nemškega slavista Alojsa Schmausa z Münchenske univerze. Izdal je tudi katalog in bibliografski prospekt svoje založbe. Aktivnost tega slovenskega založnika v Münchenu je občudovanja vredna in za spoznavanje slovenske kulture v svetu izredno koristna.

V bolnišnici St. Rafael blizu New Havena (Connecticut) je umrl 7. t.m. veliki ameriški pisatelj Thornton Wilder, znan zlasti po romanu »Most pri San Luis Rey« in po igri »Malo mesto«, ki je postala vzgled za toliko »Naših malih mest« za oder, televizijo, film itd. Dosegel je 78 let. Označili so ga za »najbolj ameriškega« med sodobnimi ameriški pisatelji.

175. obletnica Prešernovega rojstva

(Nadaljevanje s 3. strani)

tudi namenjena. Ni šele razglabljal, ali se splača pisati v slovenščini ali nismo morda Slovenci premajhen narod, da bi se odločil pisati v slovenščini. Ni se vdajal emigraciji o majhnosti slovenskega naroda, ker je vedel, da narodov ne dela velike njihovo število — saj številne so tudi mravlje in gosenice — ampak njihova kvaliteta, njihov pogum, poštenost in kultura. Pod kulturo pa je razumel predvsem človeško širino, človeško bratstvo, iskrenost, plemenitost misli in čustev in zasidranost v splošni evropski kulturi, v kateri naj bi se čutili Slovenci doma in njeni soustvarjalci kot pravi evropski narod, enakopraven med enakopravnimi, ne pa nekaj podnarod. Ena izmed bistvenih značilnosti Prešernove poezije, značilnosti, ki nam jo napravljajo tako drago, je prav ta ponos, to njegovo evropejstvo neločljivo povezano s slovenstvom.

Naprednost, ki jo je imel Prešeren v mislih, ni bila povezana s pojmom te ali one ideologije, ampak je izvirala iz misli, da moramo biti Slovenci kot evropski narod enakopraven in enakovreden partner drugim, sosednim evropskim narodom. Izrazilo, za svoj čas kar izjemno je občutil narodno individualnost slovenskega naroda, njegovo posebno zgodovino, njegov narodni prostor, njegovo kulturno svojskost, celo v pesmih, ki se zdijo vse prej kot zvezane z nacionalno idejo, kot npr. »Pesem od železne ceste«. Z Vrazom, ki je zagazil v mo-

čvaro ilirstva in je zato cagavo zanikal smisel narodne individualnosti Slovincem, se ni spustil v žolčno polemiko, kot bi storil marsikdo drugi, kajti s tem bi bil vzel njega in njegove zmedene ideje preveč resno — ko pa jih ni imel za resne. No, odpravil ga je zviška, suvereno, pomilovalno, ker je razumel njegovo miselno revščino, skoraj dobrohotno in sočutno. Odpad od slovenstva mu je pomenilo bolj nesrečo kot izdajstvo. Tak odpadnik mu je vzbujal bolj pomilovanje, čeprav pomešano s ironijo, kot pa jezo. Pomenil mu je duševnega siromaka in cagavca, ne pa resnega nasprotnika.

Absolutno nerazumljivo je, kako se morejo kititi s Prešernovimi verzi tisti, ki zanikajo pravico do idejnega pluralizma in skušajo omejevati svobodo. On, kateremu sta nemško-avstrijski centralizem, reakcionarstvo in centralistična cenzura omejevala svobodo delovanja in mu cenzurirala pesmi, ni mogel in tudi danes ne bi mogel potegniti s tistimi, ki spet cenzurirajo in prepovedujejo. Kdor skuša tolmačiti Prešerna in njegovo poezijo kot podpornika in idejnega predhodnika ideološkega totalitarizma neglede na barvo, ta ali sploh ni nikdar prebral nobene Prešernove pesmi oziroma je ni bil sposoben razumeti, ali pa zavestno laže in izkrivlja Prešernovo misel. Prešeren je lahko za Slovence kot za vse druge, ki ga poznajo, samo pojem osebnosti za vzetosti za lepoto in svobodo — to dvoje je bilo zanj nerazdružljivo povezano — nikoli pa pojem nekulture, cenzure, zatiranja svobode in opravičevanja nasilja.

Nemoč evropskih držav

Že več kot teden dni se vleče zadeva v moluškimi teroristi na Holandskem, ki so se polastili potniškega vlaka in zdaj terorizirajo potnike, potem ko so že takoj v začetku ubili strojevodja in nekega potnika, ki sta se jim morda uprla ali pa zato, da bi ustražovali druge. Holandsko vojaštvo in policija iz varne razdalje opazujeta razvoj dokodkov. Vlada hlina, da se pogaja z zločinci, po drugi strani pa ji gre samo za to, da vso stvar zavleče in jih morda pripravi s tem do mirne vdaže, obenem pa odvrne odgovornost za dogodke od sebe. Toda medtem je druga skupina moluških teroristov zasedla še indonezijski konzulat v Amsterdamu in tudi tam je v rokah zlačincev precej ljudi, v obeh primerih skupno 48.

V Londonu oblega do zob oborožena policija štiri teroriste organizacije IRA. V Italiji so v teku pogajanja med ugrabitelji in družinami številnih ugrabljenih oseb, ob popolni pasivnosti državnih organov, na zahtevo samih družin, ki se bojijo za ugrabljene. Med temi je celo demokrščanski poslanec Riccio na Sardiniji.

To je trenutno stanje. Toda take in podobne savari se dogajajo že leta — in tudi še veliko hujše. Skoro povsod smo priče, kako lahko majhna skupina teroristov — dva, trije, redkokdaj več — ohromi vso izvršno oblast in oboroženo moč posameznih držav in jih skoro redno prisili h kapitulaciji. Teroristi se lahko nekaznovani odpeljejo z izsiljenim letalom ali celo še s talci in denarjem, ne da bi jih sploh identificirali. Ugrabitelji v Italiji pa dobijo svoje milijarde, nakar izpustijo ugrabljene ali pa jih tudi umorijo, če se jim zazdi tako bolj varno ali praktično, ali pa iz gole krovločnosti.

Vlade in državne uprave, ki se kažejo tako trde in nepopustljive do upravičenih in miroljubnih zahtev raznih narodnostnih manjšin, dobijo mehka kolena, kakor hitro stopi v akcijo kaka zločinska izsiljevalska ali ugrabljevalska tolpa. Seveda ne samo iz strahu, ampak predvsem zato, ker jim pomeni oblast predvsem višek politične kariere, ne pa odgovornosti, ki je s tem zvezana. Glede na to, da postaja današnja država z vsemi gospodarskimi, socialnimi in drugimi nalogami, ki si jih je naložila, vedno bolj velikanska birokratska organizacija in največji delodajavec, se izgublja za-

vest o njeni prvotni pravni vlogi kot povezovala ljudi v skupnost, ki naj jim zagotovi pravno urejeno in varno življenje ter nacionalno svobodo in neodvisnost. Svoj čas so se dali ljudje ubijati ali bili pripravljene prenašati dolgoletno ječo za ideal svoje nacionalne države in jamstev, ki jim jih je pomenila za svobodo in pravičnost. Danes je ta ideal pozabljen, ljudje se nasmihajo, če ga kdo omeni, država jim ni več organizirana oblika narodne skupnosti, ampak veliko podjetje, ki naj jim nudi čimveč ugodnosti ali katerega vodstvo jim jamči dobro službo in najuglednejši položaj v družbi. Kaj pa terja to v moralnem in političnem pogledu od njih, jim je izginilo iz zavesti.

Prva naloga vsake države pa bi morala biti, da absolutno zajamči svojim državljanom in vsem ljudem na svojem ozemlju red, pravičnost in varnost, posebno pa zaščito v primeru nevarnosti in stiske. Ravno za primer take stiske pa današnji birokrati na vodstvih držav niso niti moralno niti psihološko pripravljene. Dokler gre vse gladko, blestijo s svojimi govori in nastopi v javnosti. Kakor hitro pa nastopijo resne težave, izgubijo glavo in orientacijo. Ne vedo več, kaj storiti. Predvsem bi hoteli odvrniti od sebe odgovornost za odločitve. Zato se odločijo za pasivnost in čakanje. Tako je zdaj v primerih terorističnih akcij in ugrabljenj, tako je bilo v pogledu petrolejske krize. Čakati ali ravnati malenkostno egoistično, brez vsake politične in moralne načelnosti. In to velja tudi v zunanjepolitичnem pogledu. Zaradi tega ni bilo nikake intervencije Zahoda ob turškem vdoru na Ciper, čeprav je bila Grčija članica NATO (kar je tudi Turčija), in tako ni zdaj

nobene skupne akcije ob vdoru Indonezijcev na portugalski Timor, čeprav je tudi Portugalska članica NATO. Enako pasivno je gledal evropski Zahod vdor Sovjetov na Češkoslovaško in bati se je, da bo zavzel enako stališče, če bi se znašla lepega dne Jugoslavija v podobni stiski. Nobenega dvoma ni, da bi se vojske in vlade zahodnih držav (razen morda angleške, ker Anglijo brani morje) s tako mentaliteto sesule kot hišice iz kart v primeru kake nove vojne v Evropi.

Prva in najnujnejša dolžnost vsake države bi morala biti, da bi v vsakem primeru nasilja, teroristične akcije proti njim ali tujim državljanom na njenem ozemlju, ugrabitve itd. takoj nastopila s svojo policijsko silo v zaščito ogroženih in za kaznovanje krivcev, neglede na morebitne neugodne posledice za talce. Če bi zločinci vedeli, da se država z njimi ne bo pogajala, sploh ne bi začeli svoje akcije, pa tudi drugače bi spričo odločne in takojšnje reakcije ne imeli poguma, pa tudi ne časa, da bi izvršili svoje grožnje nad talci. Ljudje, ki bi se znašli v taki stiski, bi ostali mirni v zavesti, da bodo vsak čas osvobojeni in da bodo krivci kaznovani. Kaj pa si danes mislijo taki ljudje, npr. v vlaku na Holandskem, o svoji državi in njeni učinkovitosti, o njenem čutu za pravico, o njeni obrambi?

Da pa so prišli na vrh taki ljudje, ki danes vodijo države, je pripisati dejstvu, da so se izrodile tudi politične stranke in se spremenile v zgolj orodje ambicioznosti posameznih »politikov«, v transmisije, ki naj jih spravijo na oblast. Postale so domena maloštevilnih na vrhu, vsi drugi so postali »masa«, »baza«, zgolj »volivci« brez pravega vpliva v stranki. Tako so zahodne države danes v rokah karieristov in birokratov, ljudi brez morale in brez idej. Izjeme so redke.

Postaje prve pomoči za pijance

Prihodnje leto bo začelo delovati v državi New York kakih dvajset postaj prve pomoči za pijance. Imenovali pa jih bodo »postaje proti pijanosti«. Odprli jih bodo 1. januarja 1976. Na te postaje se bodo lahko zatekali vsi natrkani ljudje, ki se ne bodo čutili trdni na nogah ali ne bodo sposobni sesti za krmilo avta oziroma bi prišli navzkriž z zakonom, če bi vozili v okajenem stanju. Na postaji jim bodo postregli s kavo, mineštro ali s kako drugo maj-

hno južino, nakar jih bodo spravili v posteljo, da bodo prespali mačka. Na teh postajah ne bodo zdravili alkoholizma ali skušali popraviti pijance, pač pa jih bodo po potrebi spravili v stik s pristojnimi mesti za tako zdravljenje. Pijančki bodo lahko, kot rečeno, sami poiskali te postaje prve pomoči, ali pa jih bodo tja odpeljali na njihovo željo, toda ne proti njihovi volji. Tiste pijance, ki bodo v takem stanju, da bodo nevarni sebi ali drugim, pa bodo odpeljali v bolnišnico.

Na sodišču je ubil morilca svoje hčere

V mestecu Bijelo Polje v Črni gori je kmet Rade Djukić v sodni dvorani ubil morilca svoje hčerke Branke. Dekle, staro 19 let, se je vračalo iz mesta Peč (Kosovo), kamor se je šla vpisat v zadnji letnik gimnazije. Ko je šla skozi gozd proti domači vasi Mateha, ki leži samotno v gorah, sta jo napadla dva mlada Albanci iz sosedne vasi, stara 18 let, in jo najprej posilila, nato pa jo je eden izmed njiju, Rustem Hasanmeta, umoril s strelom iz pištole. Čez nekaj dni so ju prijeli in sta svoje dejanje priznala.

Pri sojenju je bil navzoč tudi oče umor-

jene deklice. Ko se je sodišče umaknilo na posvet, preden bi izreklo sodbo, se je Djukić preril v bližino obtožencev in je iz razdalje dveh metrov sprožil dva strela iz pištole v morilca, ki je bil takoj mrtev. V Črni gori in na Kosovem polju se namreč še vedno držijo krvnega maščevanja, čeprav je seveda prepovedano. Ravno zato morajo straže preiskati vse, ki prisostvujejo sodnim obravnavam, če nimajo s seboj orožja. Preiskali so tudi Djukića in mu niso nič našli, zato sumijo, da mu je nekdo v sodni dvorani izročil pištolo. To pa bo seveda skoraj nemogoče dognati.

SLOVENSKA DOMAČIJSKA LITERATURA

(Nadaljevanje s 6. strani)

venskega življenja in skušale zaktualizirati svoje knjige, zajemati iz nove problematike, se obračati na pisatelje, ki razumejo nove probleme in znajo pisati o njih. Le tako bodo zadošile njihove pripovedne knjige spet pravi čar pri bralcih, hkrati pa bo Mohorjevim knjižnim družbam omogočeno, da bodo spet dobile živ stik z širokimi masami bralcev in da bodo lahko preko aktualnih knjig vplivale na njihov etični razvoj in na njihov literarni okus, pa tudi na njihovo narodno in socialno zavest v vedno bolj kvalitetnem smislu.

ŠAH

Dekle z zaprtimi očmi

48

Napisal Pierre L'Ermite

Prevedel Lovro Sušnik

Če imate med znanci človeka, ki je tako samovšečno zaverovan v lastne sposobnosti, da si ob vsaki priložnosti zapoje slavospev, se povzdiguje in pričakuje od strmečega občinstva ovacij in hozane, si lahko takole pomagata. Nedolžno ga vprašate, ali zna šahirati! Če mora priznati, da ne, ste zmagali že prvo rundo. Verjetneje pa je, da bo odgovoril pritrdilno. Saj veste, taki znajo vse. Nato ga nič manj naravno, a tembolj hinavsko, prosite pomoči! Ker taki ljudje radi nastopajo v vlogi rešitelja in zaščitnika vdov in sirot, Vam bo takoj na voljo. Tedaj mu recite: »Na turnirju (izmislite si ga!) sem prekinil partijo v tem in tem položaju. Se da zmagati? Samo ti, če kdo, mi lahko pomaga.« Takrat potegnite na dan študijo, kakršna je današnja! Priporočamo tako, naravno, enostavno stvar. V izumetničenem problemu bi utegnil zavohati past. Kaj bo črnil orakelj? Zelo verjetno: remi. Čez nekaj dni mu postrežite z zmago, ki da Vam je prišla na um v obliki navdiha. S tem nizkim udarcem ne boste, ne, poboljšali bahačevih npravi, ostal pa Vam bo nepozaben spomin na njegov osupel obraz.

Študija, delo Letonca Behtinga (1900), je tale:

Beli: Kf4, e7, f6

Črni: Kf7, c7, d4

Pozicijo, ki bi se res lahko pojavila v katerikoli partiji, odlikuje popolno materialno ravnotežje, precej skrite pa so tudi pozicijske prednosti. Tako beli kot črni imata povezana kmeta (črni ju lahko poveže kadarkoli). Tako beli kot črni kralj nadzorujeta nasprotna kmeta. Edina prednost belega je, da sta njegova kmeta daleč napredovala. To pa pomeni dvoje. Prvič ima beli kralj več manevrskega prostora kot črni, ki je vezan na polja f7, e8 in d7. Drugič lahko beli v primernem trenutku zagrozi ne le s promocijo (to grožnja ima tudi črni), temveč z matom. Zadostujeta tildve prednosti za zmago?

Poskusimo najprej »naravno«, »logično« nadaljevanje:

1. Ke4 c5, 2. Kd3 Ke8, 3. Kc4 Kd7

in že so jasni obrisi remija.

Če pa se ozremo po dobljeni poziciji, vidimo, da bi bilo ugodneje za belega, ko bi ne bil na potezi. Črni kralj bi bil tedaj primoran naj na e8. Tedaj bi beli s Kd5 grozil mat v dveh potezih. Z drugimi besedami: tempo je treba izgubiti. In to takoj v začetni poziciji, sedaj je že prepozno. Polji b4 in c3 sta belemu kralju odvzeti, drugam pa ne sme, ker mu črni kmet je uidejo. Zato začnimo znova:

1. Kf3!!!

Ne pa drugam! Beli mora izgubiti tempo, a mora tudi ostati v bližini črnih kmetov.

1. .. Ke8

Po 1. ... c5 pride do popolnoma iste pozicije.

2. Ke4 c5 (da ne izgubi kmeta), 3. Kd5

Grozi 4. Ke6 in 5. f7 mat, Zato!

3. .. Kd7

3. ... Kf7 bi ne zadostovalo zaradi nadaljevanja: 4. Kd6 d3, 5. Kd7 d2, 6. e8-D+ Kf6, 7. De2 in beli zmaga.

4. Kc4!! (nova in čudovita izguba tempa, s katero potisne beli črnega kralja znova na e8)

4. .. Ke8, 5. Kc5:

»Stavim, da sta skupaj... Stavim!... Gotova sem tega..., dala bi si odsekati glavo, da sta!«

Vila ima razgledni stolp — in spet lju beznivost gospoda Mathatiasa — celo star mornariški daljnogled, s katerim gledajo najemniki za zabavo, kako ladje plovejo v daljavi.

Melanija zleze takoj na teraso. In res opazi že brez daljnogleda Ludvika Hugha, kako stopa po obrežju počasi ob strani hišne. Celestin, ki mu je žal, da je preveč povedal, sledi počasi... nerad.

»Ah, moj stari Celestin, torej res ne moreš držati svojega zlodjevega jezika!« si pravi. »Nocoj te bo spet prijemala žena!...«

Kuharica je čedalje bolj razvneti:

»Tokrat pa mora priti to gospe pod nos!«

Melanija stopi dol po gospo Hughe, ki je s silnim zanimanjem zatopljena v podlistek svojega pariškega časnika.

»Gospa, morebiti ste v skrbeh za gospo da Ludvika, ki se še ni vrnil...«

»Ne, nič nisem v skrbeh... Videla sem, da je prispel Celestin...«

»A Celestin je bil sam!«

»Domnevam, da se je hotel moj sin malo sprehoditi po obrežju, morda se kopati...«

»Gospa vedno domneva!...«

»Vsekakor se ni zgodila nobena nesreča?«

»Nobena nesreča? Ja in ... ne.«

»Kaj hočete reči?... Govorite!... Tak govorite vendar!...«

»Ljubše bi mi bilo, da bi gospa videla...«

»Kaj da bi videla?«

Črni kmet je sedaj osamljen; če pade, zmaga beli z lahkoto. Zato:

5. .. d3, 6. Kd6

In sedaj ima črni izbiro med:

A) 6. .. d2, 7. Ke6 d1-D, 8. f7 mat in

B) 6. .. Kf7, 7. Kd7 d2, 8. e8-D+ Kf6, 9. De2 in beli zmaga.

»Toda« porečete »tudi črni bi bil lahko izgubil tempo: na c5 pride lahko v dveh etapah: c6-c5!« Postavimo nanovo začetno pozicijo in igramo:

1.Kf3!! c6,

Toda beli razpolaga z nič koliko tempi, črni pa le s končnim številom. Zato: 2. Kf5!! c5, 3. Ke4 Ke8, 4. Kd5 in prišli smo do pozicije v glavni varianti.

»Pojdite z menoj!«

»Kam?«

»Na razgledni stolp...«

»Kakšna prevara je zopet to?«

»No... boste že videli!... Samo pohitite!... Utegnili bi zamuditi predstavo... Vam bom pa pomagala...«

Gospa Hughe ne mara stopnic na razgledni stolp, ki se majejo in upirajo njenim starim nogam. Toda zaradi Melaniji-nega siljenja in vseeno nekoliko v skrbeh gre za njo... In komaj sta prispela na vrh, ji pokaže Melanijs z maščevalnim prstom kraj na obrežju, kjer govori Ludvik Hughe z Marijo Durand.

»Vidite gospoda Ludvika in Marijo Durand?«

Gospa Hughe ju vidi, kako hodita gor in dol. Ludvik očitno srečen..., Marija s povešenimi očmi, držeč košarico s školjkami v roki. Gospa Hughe vidi s kukalom ljubezni polno kretnjo, s katero njen sin vztrajno ponuja roko mladenki. In medtem ko stopa Marija gor proti vili, jo Ludvik gleda, opazuje, kako se oddaljuje, prav do trenutka, ko jo zakrijejo njegovim očem.

Tedaj Melanijs prikriža roke in reče z glasom sodnice:

»Ali bo gospa še nadalje trpela tako postopanje v svoji hiši?«

Gospa Hughe ne da odgovora.

»Gospa prenese kaj takega?« nadaljuje kuharica s čedalje bolj napadalnim pou-darkom. »Gospa vtakne to v žep...?«

»V celoti ne vidim tu nič povsem odločilnega...«

»Ah, gospe je treba kaj "povsem odločilnega"! Hudirja!«

»Če bi bila hotela kaj slabega storiti, bi se bila skrila.«

»Samo v zobe se dajeta!...«

»Čujte, Melanijs, vi me silite k nečemu zelo ostremu...«

»Ali je to tako ostro, če poženete to pulotovko? Ta deklina se je torej že tako ustalila tu, da si je gospa ne upa več...?«

»Ne "ta deklina", ampak moj sin me zdržuje. Piznam ga... Silovit je..., zelo silovit! Rajši bi ukrenila kaj, kadar ga ne bo tu; zlasti še, da bi ne bil on osebno prizadet..., jo odpustila, to Marijo, iz kakega vzroka, ki se ne bo tikal njega...«

(Dalje)

pohištvo

KOZMAN

VABIMO cenjene odjemalce naš običneje NOVO TRGOVINO S POHIŠTVOM v Ulici Castaldi 3 v Trstu - Tel. 762966 (pri Trgu Garibaldi).

OGLEDALI si bodo med drugim edino razstavo na Tržaškem vseh vrst izdelkov z n a n e TOVARNE MEBLO (kmečke dnevne sobe, skrinje, kmečki koti itd.) in velik izbor kuhin! Podjetja CUMINI.